

PWYLLGOR CRAFFU GOFAL DYDD IAU, 16 CHWEFROR 2023

Yn bresennol: Y Cyngorydd Eryl Jones-Williams (Cadeirydd)
Y Cyngorydd Linda Ann Jones (Is-gadeirydd)

Y Cyngorwyr: Jina Gwyrfai, R. Medwyn Hughes, Dewi Jones, Elwyn Jones, Beth Lawton, Linda Morgan, Gwynfor Owen, Gareth Coj Parry, John Pughe, Rheinallt Puw, Meryl Roberts, Angela Russell, Einir Wyn Williams a Sasha Williams.

Swyddogion yn bresennol: Bethan Adams (Ymgynghorydd Craffu), Llywela Haf Owain (Uwch Ymgynghorydd Iaith a Chraffu) a Lowri Haf Evans (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth).

Eraill a wahoddyd:

Cyngorydd Dilwyn Morgan (Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant)
Huw Dylan Owen (Cyfarwyddwr Statudol Gwasanaethau Cymdeithasol)
Aled Davies (Pennaeth Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant)
Alun Williams (Uwch Reolwr Busnes, Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant)
Mari Wyn Jones (Uwch Reolwr Gwasanaethau Oedolion)
Hawis Jones (Rheolwr Comisiynu, Chontractau a Phrosiectau, Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant)

Yn bresennol ar gyfer eitem 5:

Myfanwy Moran a Huw ap Tegwyn (Arolygaeth Gofal Cymru)

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan y Cyngorwyr Menna Baines ac Anwen J. Davies

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Datganodd yr aelodau canlynol eu bod gyda buddiant mewn perthynas â'r eitem a nodir:

- Y Cyngorydd Eryl Jones Williams yn eitem 5 ar y rhaglen oherwydd bod ei wraig yn derbyn gofal gan Wasanaethau Cyngor Gwynedd. Roedd yr Aelod o'r farn ei fod yn fuddiant a oedd yn rhagfarnu a gadawodd y cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem
- Y Cyngorydd Rheinallt Puw yn eitem 5 a 6 ar y rhaglen gan fod ei ferch yn gweithio i'r Gwasanaeth Oedolion. Roedd yr Aelod o'r farn nad oedd yn fuddiant a oedd yn rhagfarnu ac ni adawodd y cyfarfod
- Y Cyngorydd Gwynfor Owen yn eitem 5 a 6 ar y rhaglen gan fod ei fab yn derbyn gofal allsirol. Roedd yr Aelod o'r farn nad oedd yn fuddiant oedd yn rhagfarnu ac ni adawodd y cyfarfod

3. **MATERION BRYS**

Dim i'w nodi

4. **COFNODION**

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfod blaenorol o'r Pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 10 Tachwedd 2022 fel rhai cywir.

5. **ADRODDIAD ARCHWILIAD AROLYGAETH GOFAL CYMRU - ADRAN OEDOLION, IECHYD A LLESIANT**

Amlygodd yr Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant bod Arolygaeth Gofal Cymru wedi cynnal arolwg ar berfformiad Gwasanaethau Oedolion y Cyngor yn ystod Medi 2022. Ategodd bod yr Adran yn ymwybodol o'r materion a gafodd eu hadnabod.

Croesawyd Myfanwy Moran a Huw ap Tegwyn (Arolygaeth Gofal Cymru) i'r cyfarfod. Darparwyd cyflwyniad i'r Aelodau oedd yn adrodd ar ganfyddiadau Arolygiad Gwerthuso Perfformiad Gwasanaethau Oedolion Cyngor Gwynedd, Medi 2022. Cyfeiriwyd at bedwar maes roedd yr arolygaeth yn eu hymchwilio ac at gryfderau'r Cyngor wrth ymateb i'r gofynion hynny. Amlygwyd bod disgwyl i Gyngor Gwynedd ystyried y meysydd a nodwyd i'w gwella gan gymryd camau gweithredu priodol i fynd i'r afael â'r meysydd hynny. Bydd AGC yn monitro cynnydd drwy weithgarwch adolygu perfformiad parhaus gyda'r Awdurdod Lleol.

Diolchwyd am y cyflwyniad

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn gan aelodau:-

- Llongyfarch yr Adran am eu gwaith
- Nad oedd dim byd trawiadol wedi ei ganfod a bod hyn yn galonogol

Mewn ymateb i sylwadau a chwestiynau gan aelodau, nodwyd:-

- Wrth ymgynghori gyda defnyddwyr a gofalwyr fe adolygwyd sampl o ffeiliau gan gynnal trafodaethau a grwpiau ffocws oedd yn cynnwys gweithwyr ym maes gofal, defnyddwyr y Cyngor a defnyddwyr cwmnïau preifat. Ategwyd bod llawer wedi cael ei wneud i geisio cynnwys llais defnyddwyr.
- Nad oedd cyfeiriad at Wasanaethau Cefnogol na Gweithwyr Cefnogol a hynny oherwydd natur a ffiniau'r arolwg. Nodwyd bod yr elfen 'maes' a 'lleoliad penodol' ddim yn berthnasol i'r arolwg yma gan mai edrych ar y gwasanaeth yn gyflawn oedd y gwaith. Yng nghyd-destun elfennau Gwasanaethau Cefnogol byddai hyn wedi ei gasglu drwy adolygu'r ffeiliau. Ategwyd bod yr Arolygwyr wedi trafod gyda grwpiau ffocws, Gwasanaethau Cefnogol yn y trydydd sector a'r Cyngor. Mewn ymateb, amlygwyd os yw Gwasanaethau Cefnogol y Cyngor yn comisiynu Gwasanaeth Cefnogol yna dylai gael ei ymgorffori fel rhan o'r adroddiad
- Gyda diffyg mewn capasiti staff a chynnydd yn y galw, nodwyd bod yr arolwg wedi adnabod y diffyg ac wedi tynnu sylw at y mater fel un sydd angen ei wella. Ategwyd bod cyllid ychwanegol wedi ei adnabod ar gyfer

2022/23 i gefnogi'r gwaith ond mai anodd yw denu gweithwyr cymwys i weithio contractau tymor byr. Er hynny, derbyniwyd bod angen bod yn fwy creadigol wrth gyfarch hyn i'r dyfodol.

- Wrth dderbyn bod llawer o waith recriwtio wedi ei wneud drwy gyhoeddi fideos a hysbysebion, a bod y broblem recriwtio yn un genedlaethol, gofynnwyd os oedd yr Arolygaeth wedi gweld llwyddiant recriwtio mewn ardaloedd eraill ynteu arian oedd yn gyrru'r broblem? Rhoddwyd ymateb drwy nodi bod rhai ardaloedd gyda chynlluniau gwahanol. Awgrymwyd ystyried moderneiddio gwasanethau ac ystyried esiamplau o arfer da gan Awdurdodau eraill - mentrau cymdeithasol yn engraifft dda..
- Er nad oedd sicrwydd bod y sefyllfa recriwtio wedi gwella nodwyd bod adolygiadau yn cael eu gwneud yn rheolaidd.
- I wella a datblygu systemau i sicrhau ansawdd a gwybodaeth am berfformiad ymhellach nodwyd bod bidiau wedi eu cyflwyno sawl gwaith am adnodd ychwanegol i gryfhau'r tîm ond heb fod yn llwyddiannus. Er bod y Gwasanaeth wedi gwneud yn dda gyda rhai bidiau yn y gorffennol, efallai nad yn ddigon llwyddiannus mewn ymateb i ddisgwyliadau'r Llywodraeth, defnyddwyr a thwf yn y galw. Y bwriad yw yntau gwneud cais am grantiau neu ail ddefnyddio adnoddau presennol. Os bydd galw statudol i sicrhau ansawdd bydd rhaid ymateb.
- Bod y Gwasanaeth yn agored i ystyried strwythuro shifftiau fel bod modd i ofalwyr gael sefydlogrwydd mewn gwaith arall i gryfhau a gwella'r gweithlu. Cyfeiriwyd at enghreifftiau lle cafodd myfyrwyr o Goleg Merion Dwyfor brofiad gwaith yn y maes a mynd ymlaen i dderbyn cyfleodd fel gweithwyr achlysurol. Ategwyd, petai rhywun eisiau gweithio yn y maes gofal y gellid trafod yr oriau gwaith posib a bod yr adran yn agored i unrhyw syniadau er mwyn denu mwy o staff.
- Gyda'r Bwrdd Iechyd dan gryn bwysau ac yn rhoi blaenoriaeth i wella pobl, gellid dadleu nad yw'r elfen partneriaethol yn derbyn yr un sylw. Er hynny gyda chydweithio gyda Phartneriaethau yn rhan o'r Cynllun Gwella nodwyd bod cydweithio da ar lefel llinell flaen, ond cydnabuwyd bod lle i wella ar yr elfennau strategol

PENDERFYNWYD:

- a) Derbyn yr adroddiad a chanfyddiadau'r Arolygaeth Gofal gan nodi'r sylwadau a gyflwynwyd yn ystod y cyfarfod.
- b) Derbyn rhaglen waith yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant i'r ymateb

6. ADRODDIAD ASESIAID ANGHENION POBLOGAETH OEDOLION GWYNEDD

Cyflwynwyd yr adroddiad drafft gan yr Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant. Atgoffwyd yr Aelodau bod Aseiad Anghenion Poblogaeth Gogledd Cymru wedi ei gymeradwyo gan y Cyngor Llawn yn ei gyfarfod ar 3 Mawrth 2022. Nodwyd bod yr aseiad hwnnw wedi ei lunio yn unol â gofynion Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Mynegwyd bod yr adroddiad a'r aseiad yn galluogi'r Gwasanaeth i weld y persbectif lleol ar anghenion gofal a chymorth

poblogaeth oedolion Gwynedd. Ategwyd, yn ogystal â'r agweddau statudol a gafodd eu cynnwys yn yr adroddiad ar Ogledd Cymru, bod yr asesiad hefyd yn cynnwys gwybodaeth fwy manwl am anghenion pobl Gwynedd yn benodol fyddai'n cynorthwyo'r Adran i gynllunio gwasanaethau yn lleol, gwneud penderfyniadau ar flaenoriaethau, a datblygu a thrawsnewid gwasanaethau i'r dyfodol

Gwaned cais i'r Pwyllgor gyflwyno sylwadau ar yr asesiad cyn ei gyflwyno i'r Cabinet a'r Cyngor i'w gymeradwyo.

Diolchwyd am yr adroddiad

Mewn ymateb i'r sylwadau a chwestiynau gan aelodau, nodwyd:-

- Er derbyn yr angen i recriwtio a chynyddu cyflogau gofalwyr, nodwyd mai un rhan o'r ateb yw cyflogau.. Mae'n rhaid hefyd ceisio sicrhau patrwm gwaith teg a modd o ddatblygu gyrfya yn y maes. Cydnabuwyd bod bwlch mawr angen ei gyfarch gyda rhai o elfennau'r broblem recriwtio tu hwnt i allu'r Awdurdodau Lleol a bod angen arweiniad a phenderfyniadau ar lefel cenedlaethol.
- Mewn ymateb i sylw am gynlluniau i Gartrefi Nyrsio yn Ne Meirionnydd, nodwyd bod bwlch gwelyau nyrsio yn Ne Meirionnydd a Phenllyn ond bod cyfleoedd yn codi mewn rhai ardaloedd i wella'r sefyllfa. Amlygwyd bod De Meirionnydd yn edrych ar barhau gyda'r gwasanaeth o addasu gwelyau preswyl ar gyfer gofal dwys gan ystyried y posibilrwydd o ddarparu gofal nyrsio mewn rhai unedau i'r dyfodol - Bryn Blodau yn cael ei ystyried fel un lleoliad. Er nad oedd amserlen bendant ar gyfer y gwaith, nodwyd bod angen sicrhau bod y gallu i ddarparu gwasanaeth wedi ei sefydlu mewn egwyddor ond bod angen cryfhau'r berthynas gyda'r Bwrdd Iechyd a chwblhau gwaith cyfreithiol sydd ynghlwm. Y bwriad wedi ei adnabod fel cyfle sydd yn hyfyw, yn faes blaenoriaeth ac yn gynwysedig yng Nghynllun y Cyngor – a bod disgwyliadau felly i gyflawni.
- Wrth ymgynghori gyda gofalwyr defnyddiwyd y wybodaeth gyfredol o'r gwaith asesu y mae gweithwyr cymdeithasol a gweithwyr y 3ydd sector yn ei gasglu ynghyd a gwybodaeth gan y Swyddog Materion Gofalwyr. Er derbyn bod y diffiniad 'gofalwr' yn un eang ac nad oedd modd ymgynghori gyda phawb, wedi derbyn y sylwadau, cyflwynwyd casgliadau'r asesiad gyda'r defnyddwyr am sylwadau pellach.
- Yng nghyd-destun awtistiaeth, amlygwyd siom nad oedd Cydlynnydd / Swyddog Prosiect wedi ei benodi ar gyfer datblygu Gwasanaethau Awtistiaeth er bod bwriad hysbysebu'r swydd yn yr wythnosau nesaf.
- Croesawyd y bwriad i sicrhau y dylai bob aelod staff sydd yn gweithio'n uniongyrchol gyda phlant, pobl ifanc neu oedolion ymgymryd â hyfforddiant ymwybyddiaeth ASA, er mai ar lefel gyffredinol oedd hyn. Pwysleisiwyd bod rhaid sicrhau hyfforddiant dwys i'r rhai hynny sydd yn ymdrin ag awtistiaeth yn uniongyrchol. Mewn ymateb nodwyd bod hyfforddiant mandadol yn cael ei gyflwyno i holl staff y Cyngor sydd yn cael ei gynnwys fel un rhan o dri lefel o hyfforddiant ASA. Bydd y rhai hynny sydd yn ymdrin ag awtistiaeth yn uniongyrchol yn derbyn

hyfforddiant ar ddwy lefel uwch.

- Mewn ymateb i'r Cynulliad yn gwrthod cymeradwyo Deddf Awtistiaeth, nodwyd bod angen sicrhau bod Uned Awtistiaeth Cyngor Gwynedd yn cael ei ymgorffori o fewn strwythurau cywir y Cyngor. Amlygwyd bod Cynllun Awtistiaeth 2021 - 23 wedi ei raglennu ar gyfer cyfarfod mis Ebrill ac y byddai modd trafod y mater yn y cyfarfod hwnnw.
- Bod rhestr aros am therapydd galwedigaethol yn Arfon yn uchel oherwydd bod nifer yn disgwyl am asesiadau arbenigol. Nodwyd bod yr achosion yn cael eu blaenoriaethu ar sail pa mor frys yw'r angen, ond derbyniwyd, er nad oedd datrysiad tymor hir i'r pryder, bod angen lleihau y rhestr aros.
- Mewn ymateb i gyflwr Cartref Fron Deg, sydd yn adeilad o'r 70au a chyfleodd posib i adeiladu unedau byw'n annibynnol ar dir cyfagos, nodwyd bod cynlluniau ar y gweill i asesu addasrwydd presennol yr adeilad ynghyd a chynlluniau Tai fyddai'n rhoi cyfle i edrych ar ddatblygiad mwy. Derbyniwyd nad oedd y Cartref yn ddelfrydol ar gyfer yr angen presennol nac i'r hyn y mae'r defnyddwyr yn ei haeddu. Er nad oes cynlluniau pendant mewn lle, nodwyd bod trafodaethau ynglŷn â moderneiddio a chynyddu'r defnydd yn cael eu cynnal. Mae'n gyfle cyffrous sydd angen mewnbwn Aelodau, y cyhoedd, defnyddwyr a theuluoedd.
- Rhagdybiaethwyd cynnydd sylweddol yng Ngwynedd mewn pobl dros 65oed rhwng 2020 a 2040 - gyda chanlyniadau'r cyfrifiad yn adrodd yn wahanol i'r rhagdybiaeth, bydd rhaid adolygu'r ffigyrau yn aml. Bydd yr Adran yn cydweithio gyda'r Uned Ymchwil a Dadansoddeg i ymchwilio i hyn.
- O ran defnyddio'r asesiad i'r dyfodol, nodwyd bod yr asesiad yn gosod darlun pum mlynedd fydd yn cael ei ddefnyddio fel arf i gynllunio a newid gwasanaethau. Wedi ei gyhoeddi bydd bwriad ei addasu a'i adolygu yn rheolaidd

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn gan aelodau:-

- Bod cynnwys yr adroddiad yn arbennig
- Bod cyflwyno hyfforddiant yn un o gryfderau'r Cyngor
- Bod angen addasu tabl nifer o gartrefi preswyl a nyrsio fesul ardal yng Ngwynedd i amlygu un safle yn Dolgellau ac un yn ardal Abermaw yn hytrach na dau yn Nolgellau.
- Tabl 'Nifer o dai gwarchod fesul Ardaloedd Llesiant Gwynedd' - angen cynnwys gwybodaeth am Ardal Llesiant Llŷn
- Croesawu gwahoddiad gan yr Aelod Cabinet i'r Cynghorwyr Lleol fynychu ymweliadau safle i drafod cynlluniau ar gyfer Fron Deg, Penrhos a Dolfeurig
- Diolchwyd i'r tîm am eu gwaith

PENDERFYNWYD

Derbyn yr adroddiad gan nodi'r sylwadau a gyflwynwyd yn ystod y cyfarfod.

7. BLAENRAGLEN PWYLLGOR CRAFFU GOFAL 2022/23

Darparwyd adroddiad byr i'r Aelodau yn dangos rhaglen waith diweddaraf y Pwyllgor dros y misoedd nesaf. Eglurwyd y bydd angen addasu'r rhaglen waith o ganlyniad i eitemau yn llithro. Gyda thair eitem eisoes wedi eu rhaglennu ar gyfer cyfarfod mis Ebrill, awgrymwyd bod 'Recriwtio a chadw staff yn y maes gofal (Adran Plant a Theuluoedd)' a 'Cynllun Gweithredu yn cael eu hail raglennu ar gyfer Mehefin 2023.

PENDERFYNWYD

Addasu'r rhaglen waith er mwyn blaenoriaethu eitemau ar gyfer cyfarfod Ebrill 2023 o'r Pwyllgor Craffu Gofal a mabwysiadu rhaglen waith diwygiedig.

Dechreuodd y cyfarfod am 10.30 y.b. a daeth i ben am 1.00 y.h.

CADEIRYDD